

3- Senin yüzün, vechin o kadar küçüklüğü ile beraber geçmiş ve gelecek bütün insanların adedince

İ'lem eyyühe'l-aziz! Senin yüzün, vechin o kadar küçüklüğü ile beraber geçmiş ve gelecek bütün insanların adedince kendisini onlardan ayıran ve tarif eden nişan ve alâmetleri hâvi olduğu gibi yüzünü teşkil eden esas ve erkânında da bütün insanlar ittifaktır. Bütün insanlarda biri tevafuk, diğeri tehalüf olmak üzere iki cihet vardır. Tehalüf ciheti Sâni'in muhtar olduğuna, tevafuk ciheti ise Sâni'in Vâhid-i Ehad olduğuna delâlet ederler. Bu iki cihetin bir Kasıd'ın kasdıyla, bir Muhtar'ın ihtiyarıyla, bir Mürîd'in iradesi ile, bir Alîm'in ilmiyle olmadığını tevehhüm etmek, muhalaatın en acibidir.

Fesübhanallah! Yüzün o küçük sahifesinde nasıl gayr-ı mütenahî nişanlar dercedilmiştir ki göz ile okunur da nazar ile yani akıl ile görünmez.

İnsan nevinde şu tehalüf ile beraber buğday, üzüm, arı, karınca nevilerindeki tevafuk, kör tesadüfün işi olmadığı güneş gibi aşikârdır. Mademki kesretin böyle uzak, ince, geniş ahval ve etvarında da tesadüfün müdahalesine imkân yoktur. Ve tesadüfün elinden mahfuzdur. Ve ancak bir Hakîm'in kasdı ve bir Muhtar'ın ihtiyarı ve Semî', Basîr bir Mürîd'in iradesinin daire-i tasarrufundadır.

“Tasadüf, şirk ve tabiat”tan teşekkül eden fesat şebekesinin âlem-i İslâm'dan nefiy ve ihracına, Risale-i Nurca verilen karar infaz edilmiştir.

İ'lem eyyühe'l-aziz! Senin yüzün, vechin o kadar küçüklüğü ile beraber geçmiş ve gelecek bütün insanların adedince kendisini onlardan ayıran ve tarif eden nişan ve alâmetleri hâvi olduğu gibi yüzünü teşkil eden esas ve erkânında da bütün insanlar ittifaktır.

“Senin yüzün, vechin o kadar küçüklüğü ile beraber...”

İnsan yüzü küçüktür; iki karışlık bir sahife gibidir. Fakat o küçük sahifeye öyle derin mânâlar yazılmıştır ki, koca kâinat kadar büyük bir tevhid delili olur. Yani mesele yüzün maddî küçüklüğü değil, onda görünen ilim, hikmet ve irade büyüklüğüdür.

“Geçmiş ve gelecek bütün insanların adedince kendisini onlardan ayıran ve tarif eden nişan ve alâmetleri hâvi olduğu gibi...”

Her insanın yüzünde onu diğer bütün insanlardan ayıran hususî alâmetler vardır. Âdem Aleyhisselâm’dan kıyamete kadar gelecek bütün insanlar içinde senin yüzün sana mahsustur. Göz, kaş, burun, ağız, çene, ten rengi, ifade, bakış, mimik gibi küçük küçük farklarla sen başkasından ayrılırsın.

Yüz, bir kimlik kartı gibidir. Fakat bu kimlik kartı kuru bir numara değil; canlı, sanatlı, hikmetli ve şahsîdir. Demek ki seni bilen, seni ayıran, seni tarif eden, seni başkalarına karıştırmayan bir ilim ve irade vardır. Kör tesadüf ise ne seni tanır, ne başkasından ayırır, ne de sana mahsus bir sima verebilir.

“Yüzünü teşkil eden esas ve erkânında da bütün insanlar ittifaktır.”

Bununla beraber bütün insanların yüzünde temel yapı aynıdır. Her insanda gözler yukarıda, burun ortada, ağız aşağıdadır. Kaşın, yanağın, alnın, çenenin yeri umumiyetle aynıdır. Yani insan yüzü başıboş değil; ortak bir plan, ortak bir ölçü, ortak bir kanun üzere yaratılmıştır.

Bütün insanlarda biri tevafuk, diğeri tehalüf olmak üzere iki cihet vardır.

Tevafuk ve Tehalüf

Burada iki cihet var: Biri **tevafuk**, yani bütün insan yüzlerinin temel yapıda birbirine uymasındır. Diğeri **tehalüf**, yani her yüzün şahsına mahsus farklarla diğerlerinden ayrılmasıdır. Aynı kalıp içinde sonsuz farklılık; sonsuz farklılık içinde aynı düzen görülür.

İnsan nevinde hem birlik hem farklılık beraber yürür. Bütün insanlar insandır; bu tevafuktur. Fakat hiçbir insan diğerinin aynısı değildir; bu tehalüftür. İşte sanatın harikası buradadır: Hem aynı tür korunuyor, hem de her fert ayrı bir mühür taşıyor.

Tehalüf ciheti Sâni’in muhtar olduğuna, tevafuk ciheti ise Sâni’in Vâhid-i Ehad olduğuna delâlet ederler.

“Tehalüf ciheti Sâni’in muhtar olduğuna...”

İnsanların yüzlerindeki farklılık, Allah’ın **Muhtar** olduğunu gösterir. Muhtar demek, dilediği gibi seçen, tercih eden, irade sahibi olan demektir. Çünkü her yüzü başka başka yapmak, irade ve tercih ister. Birinin kaşını şöyle, diğerinin gözünü böyle, ötekinin simasını bambaşka yapmak; kör kuvvetlerin değil, irade sahibi bir Yaratıcı’nın işidir.

Eğer bütün yüzler tamamen aynı olsaydı, yalnız kanun görünürdü. Fakat yüzler hem aynı esas üzerine kurulmuş, hem de sonsuz farklarla ayrılmıştır. Bu farklar bize der ki: “Bu işi yapan Zât mecbur değil; diler, seçer, ayırır, tayin eder, hususiyet verir.”

“Tevafuk ciheti ise Sâni’in Vâhid-i Ehad olduğuna delâlet ederler.”

Bütün yüzlerin aynı temel yapıya sahip olması ise Allah’ın **Vâhid-i Ehad** olduğunu gösterir. Vâhid, bir olan; Ehad, birliği her şeyde görünen demektir. İnsan yüzlerinde aynı planın işlemesi, bütün insanları yaratanın tek bir Yaratıcı olduğunu gösterir. Çünkü ayrı ayrı ilahlar olsaydı, böyle umumî bir birlik, düzen ve ölçü olmazdı.

Bu iki cihetin bir Kasıd’ın kasdıyla, bir Muhtar’ın ihtiyarıyla, bir Mürîd’in iradesi ile, bir Alîm’in ilmiyle olmadığını tevehhüm etmek, muhalatın en acibidir.

“Bu iki cihetin bir Kasıd’ın kasdıyla...”

Buradaki **Kasıd**, kasteden, bilerek yapan demektir. Yüzlerdeki bu ortaklık ve farklılık, gelişigüzel değil, kasıtlıdır. Çünkü maksat görünüyor: İnsan tanınsın, ayrılınsın, şahsiyeti belli olsun, toplum hayatı karışmasın. Maksat görünen yerde kasıt vardır; kasıt varsa kasıt sahibi vardır.

“Bir Muhtar’ın ihtiyarıyla...”

Bu düzen bir **Muhtar’ın ihtiyarıyla**, yani seçme sahibi bir Zât’ın tercihiyle olmuştur. Her yüzün farklı olması, “mecburî bir tabiat kanunu” ile açıklanamaz. Çünkü tabiat şuursuzdur, seçemez. Tesadüf kördür, ayıramaz. Halbuki yüzde seçim, takdir, ölçü ve şahsiyet vardır.

“Bir Mürîd’in iradesi ile...”

Mürîd, irade eden demektir. Burada Üstad, yüzlerdeki farklılıkların arkasında ilahî iradenin bulunduğunu söylüyor. Çünkü irade olmadan farklı alternatiflerden biri seçilemez. Bir yüzün diğerine benzememesi, “böyle olsun” diyen bir iradenin eseridir.

“Bir Alîm’in ilmiyle olmadığını tevehhüm etmek...”

Alîm, her şeyi bilen demektir. Yüzlerdeki bu ince ayrımı ilimsiz düşünmek imkânsızdır. Çünkü milyarlarca insanın yüzünü birbirine karıştırmadan, her birini kendine mahsus yapmak sonsuz bir ilim ister. “Bu ilimsiz oldu” demek, aklın kabul edemeyeceği bir vehimdir.

“Muhalatın en acibidir.”

Yani böyle bir şeyi tesadüfe, tabiata, şuursuz sebeplere vermek, imkânsızların en şaşırtıcısıdır. Çünkü ortada açık bir ilim, irade, hikmet ve kasıt var. Bunları görüp de “kendiliğinden oldu” demek, göz önündeki yazıyı görüp “kalemsiz, kâtipsiz, mürekkepsiz oluştu” demeye benzer.

Fesübhanallah! Yüzün o küçük sahifesinde nasıl gayr-ı mütenahî nişanlar dercedilmiştir ki göz ile okunur da nazar ile yani akıl ile görünmez.

“Fesübhanallah!”

Üstad burada hayret ve tesbih makamına geçiyor. Yani bu sanat karşısında insanın dili “Sübhanallah” demek zorunda kalır. Çünkü insan yüzüne iman gözüyle bakınca, onda sıradan et ve deri değil; ilahî sanatın harikulade mührü görünür.

“Yüzün o küçük sahifesinde nasıl gayr-ı mütenahî nişanlar dercedilmiştir...”

Yüz küçük bir sayfadır; fakat içine sayısız alametler yerleştirilmiştir. Gözün şekli, bakışın hali, sesle beraber mimiklerin uyumu, yaşla değişen ifade, sevinçte başka, hüznünde başka görünmesi hep ayrı ayrı nişanlardır. Küçük yüzde adeta sınırsız bir kimlik ve mânâ yazılmıştır.

“Ki göz ile okunur da nazar ile yani akıl ile görünmez.”

İnsan gözü yüzleri ayırt eder. Annesini, babasını, dostunu, hocasını, talebesini hemen tanır. Fakat akıl çoğu zaman bu harika sanatı düşünmez. Göz okuyor, ama nazar yani tefekkür göremiyor. Üstad burada gafleti tokatlıyor: “Gözünün gördüğü mucizeyi aklın niye tefekkür etmiyor?” demek istiyor.

İnsan nevinde şu tehalüf ile beraber buğday, üzüm, arı, karınca nevilerindeki tevafuk, kör tesadüfün işi olmadığı güneş gibi aşikârdır.

“İnsan nevinde şu tehalüf ile beraber...”

İnsan türünde bu kadar farklılık var. Her yüz ayrı, her sima başka, her şahıs kendine mahsustur. Bu tehalüf, yani farklılık, sıradan bir çeşitlilik değildir; doğrudan doğruya irade, ilim ve hikmeti gösteren bir mühüredür.

“Buğday, üzüm, arı, karınca nevilerindeki tevafuk...”

Diğer taraftan buğday türüne bakıyorsun; bütün buğdaylar aynı nevi özellikleri taşıyor. Üzümler, arılar, karıncalar da kendi türleri içinde ortak bir nizama bağlıdır. Her türde genel bir birlik, düzen ve kanun vardır. Bu da bütün nevlere idare eden tek bir kudretin eseridir.

İnsan ve Diğer Neviler Arasındaki Delil

İnsanda farklılık daha çok göze çarpar; bu, Allah'ın ihtiyarını gösterir. Buğdayda, üzümde, arıda, karıncada ise tür içi benzerlik daha çok göze çarpar; bu da Allah'ın vahdetini gösterir. Yani farklılık da Allah'a delildir, benzerlik de Allah'a delildir. Akıl için kaçacak yer bırakılmamıştır.

“Kör tesadüfün işi olmadığı güneş gibi aşikârdır.”

Bu kadar ölçülü benzerlik ve bu kadar hikmetli farklılık tesadüfün işi olamaz. Çünkü tesadüf kördür, bilmez, görmez, seçmez, ölçmez, maksada göre iş yapmaz. Halbuki varlıklarda maksat var, düzen var, ölçü var, ayırım var, birlik var. Bu yüzden bunun tesadüf olamayacağı güneş gibi açıktır.

Mademki kesretin böyle uzak, ince, geniş ahval ve etvarında da tesadüfün müdahalesine imkân yoktur. Ve tesadüfün elinden mahfuzdur. Ve ancak bir Hakîm'in kasdı ve bir Muhtar'ın ihtiyarı ve Semî', Basîr bir Mürîd'in iradesinin daire-i tasarrufundadır.

“Mademki kesretin böyle uzak, ince, geniş ahval ve etvarında da tesadüfün müdahalesine imkân yoktur.”

Kesret, çokluk demektir. Yani milyarlarca insan, sayısız hayvan, bitki, tür, şekil, hâl ve vaziyet içinde bile tesadüfe yer yoktur. Çünkü çokluk arttıkça karışıklık beklenirdi; fakat tam tersine düzen artıyor. İncelik arttıkça hata beklenirdi; fakat hikmet görünüyor.

“Ve tesadüfün elinden mahfuzdur.”

Yani kâinat tesadüfün eline bırakılmamıştır. Her şey korunmuş, ölçülmüş, sınırlandırılmış, vazifelendirilmiştir. İnsan yüzü de, arının kanadı da, buğdayın başağı da, karıncanın hayat nizamı da tesadüfün karanlık elinden muhafaza edilmiştir.

“Ve ancak bir Hakîm’in kasdı...”

Bu işler ancak bir **Hakîm’in**, yani her işi hikmetli yapan Allah’ın kasdıyla olur. Hakîm olan Allah hiçbir şeyi boş, abes, gayesiz yaratmaz. Yüzdeki fark da hikmetlidir; türlerdeki birlik de hikmetlidir; her şeyin yerli yerinde olması hikmetin eseridir.

“Bir Muhtar’ın ihtiyarı...”

Bu işler ancak seçme ve tercih sahibi olan Allah’ın ihtiyarıyla olur. Bir çiçeğin rengi, bir insanın yüzü, bir arının vazifesi, bir karıncanın düzeni hep ihtiyarî bir sanat gösterir. Mecbur, şuursuz, kör sebeplerden böyle hikmetli tercihler çıkmaz.

“Semî’, Basîr bir Mürîd’in iradesinin daire-i tasarrufundadır.”

Allah **Semî’dir**, her şeyi işitir. **Basîrdir**, her şeyi görür. **Mürîddir**, diler ve irade eder. Demek ki varlıklar sağır, kör, şuursuz tabiatın elinde değil; işiten, gören, bilen, dileyen bir Rabbin tasarrufundadır.

“Tasadüf, şirk ve tabiat”tan teşekkül eden fesat şebekesinin âlem-i İslâm’dan nefiy ve ihracına, Risale-i Nurca verilen karar infaz edilmiştir.

“Tasadüf, şirk ve tabiat’tan teşekkül eden fesat şebekesi...”

Üstad burada üç büyük batıl fikri zikrediyor: Tasadüf, yani her şey rastgele oldu demek. Şirk, yani Allah’ın fiillerine başka ortaklar isnat etmek. Tabiat, yani yaratmayı Allah’a değil, cansız ve şuursuz tabiata vermek. Bu üçü birleşince iman hakikatlerine karşı bir fesat şebekesi meydana getirir.

“Âlem-i İslâm’dan nefiy ve ihracına...”

Yani bu batıl fikirlerin İslâm âleminden kovulması, çıkarılması gerekir. Çünkü Müslümanın zihninde “tesadüf yaptı, tabiat yarattı, sebepler icat etti” gibi fikirler yerleşirse tevhid nazarı zedelenir. Sebepler perde olabilir; fakat yaratıcı olamaz.

“Risale-i Nurca verilen karar infaz edilmiştir.”

Üstad burada Risale-i Nur’un vazifesini ifade ediyor. Risale-i Nur, tesadüf, tabiat ve şirk fikrini aklî, mantıkî ve imanî delillerle çürütmüş; onların hükmünü iptal etmiştir. Yani “bu âlem sahipsiz değildir, tesadüf oyuncağı değildir, tabiatın malı değildir; her şey Allah’ın ilim, irade, kudret ve hikmetiyle yaratılmıştır” hükmünü ilan etmiştir.

Netice

İnsan yüzü küçüktür ama delili büyüktür. Yüzlerdeki ortak yapı Allah'ın birliğini, yüzlerdeki şahsî farklılık Allah'ın iradesini ve ihtiyarını gösterir. Aynı kanun içinde sonsuz farklılık, sonsuz farklılık içinde şaşmaz birlik vardır. Böyle bir sanat tesadüfe, tabiata, sebeplere verilemez. Ancak bilen, gören, dileyen, seçen, hikmetle yaratan Allah'a verilir. □Detaylı izah için